

Наркис како митолошка фигура во хеленската литература пред Овидиј

Даниела Тошева-Николовска

toshevadaniela@gmail.com

Клучни зборови: Наркис, митолошка фигура, хеленистички поети, Р.Оху.LXIX 4711, Оксиринх, Конон, Павсанија, Пармениј.

Благодарение на разработениот наратив во *Метаморфози* на Овидиј, приказната за Наркис од денешна перспектива има добиено статус на каноничен мит. Кај Овидиј се испреплетени две приказни: онаа за нимфата Ехо и онаа за Наркис. Што се однесува до Ехо, таа е добро позната во хеленската литература пред Овидиј и постои како самостоен мит, меѓутоа Наркис како митолошка фигура не се сретнува воопшто во хеленската литература од архајскиот, класичниот и хеленистичкиот период, ниту пак во римската литература пред Овидиј (43 год. п.н.е. – 17/18 год. н.е.). Тоа не значи дека оваа приказна е измислена од Овидиј, но дека комбинацијата на двата мита е негово авторско дело.

Веројатно е дека митот за Наркис постоел како локална легенда, која станала популарна кон крајот на хеленистичкиот период. Доказ за тоа е што митот за Наркис ги содржи сите елементи на хеленистичкиот тип поезија: **ајтиологија** (митот за Наркис е конструиран за да се објасни ајтиолошки цветот нарцис, кој постои пред митолошкиот Наркис), **еротски страдања** (Наркис е љубен од многу момчиња и девојки, кои не добиваат љубов од него; Наркис се вљубува самиот во себе, не можејќи да си ја возврати љубовта сам на себе) и **метаморфоза** (Наркис се претвора во цвет). Бидејќи повеќето приказни за Наркис се лоцирани во Бојотија, се претпоставува дека овој мит постоел во оваа област на Хелада, можеби и во пораниот период од хеленската историја, но никогаш не бил распространет во географски рамки. Токму тоа го прави митот за Наркис интересен за хеленистичките поети, за кои се знае дека особено се занимавале со опскурни митови. Одличен пример за тоа е Калимах со фрагментарно зачуваната книга *Причини* [1], како и неговите химни, во кои обработува ајтиолошки материјал од разни области на хеленистичкиот свет.

1. Цветот нарцис во хеленската литература

Цветот нарцис [2] се јавува првпат во хеленската литература во хомерската *Химна кон Деметра*, што се датира околу 600 год.п.н.е. Во химната се опишува моментот пред грабнувањето на Персефона од Хадес, кога таа си играла со Океанидите берејќи разни цвеќиња како: рози (ρόδα), шафран (κρόκον), темјанушки (ἴα), лилии (ἀγαλίδας), хијацинт (ὑάκινθον) и нарцис (νάρκισσον). Единствено цветот нарцис од горе наведените е израснат како измама, стапица (δόλον), според волјата на Севса, за да ја заведе девојката со својата миризба. Потоа

слиди опис на убавината на цветот. Кога Персефона се наведнала да го набере, земјата се отворила и ја грабнала.

Друго позначајно место кадешто се јавува овој цвет во слична релација е трагедијата на Софокле *Ојдип на Колон* (682-4). Овде хорот пее за шафранот и нарцисот (обете се цвеќиња со жолта боја) како дел од венецот на божиците Деметра и Персефона. Во античките коментари за оваа трагедија (*Scholias in Sophoclis Oedipum Coloneum*, 681, 2-9) се вели дека нарцисот не е дел од декорацијата на двете божици: Деметра и Персефона, туку е дел од декорацијата на Ериниите, а како доказ се наведуваат стихови од Еуфорион (фр. 94). Но, тоа „не“ е подоцнежна интерполација, зашто текстот е оштетен, така што не може со сигурност да се тврди дали нарцисот не бил дел или е дел од декорацијата на Деметра и Персефона. Како и да е, примерот во трагедијата го покажува спротивното. Кај трагедиографот Хајремон (4-ти век п.н.е.), пак, во трагедијата *Дионис* се опишува Пентеј и дружината овенчани со бршлен и нарцис (за бршленот се знае дека е атрибут на Дионис, додека нарцисот, како што може да се види од претходните примери, се поврзува со Деметра и Персефона [3]).

Уште една релација со смртта овој цвет покажува кај хеленистичкиот поет Теокрит (4-3 век п.н.е.) во неговата Прва идила, кога зборува за смртта на Дафнис, кој страда зашто ги навредил Ерос и Афродита. Дафнис посакува целата природа да се испреврти, затоа што тој умира неправедно, и посакува нарцис да расцвете на смреките (132-136) [4]:

νῦν ἴα μὲν φορέοιτε βάρτοι, φορέοιτε δ' ἄκανθαι,
ἀ δὲ καλὰ νάρκισσος ἐπ' ἀρκέυθοισι κομάσαι,
πάντα δ' ἀναλλα γένοιτο, καὶ ἄ πίτυς ὄχνας ἐνείκαι,
Δάφνις ἐπεὶ θνάσκει, καὶ τὰς κύνας ὠλαφος ἔλκοι,
κῆξ ὀρέων τοῖ σκῶπες ἀηδόσι γαρύσαιντο.'

„Сега капините и трњата нека раѓаат темјанушки,
а убавиот нарцис нека цвета на смреките,
и сè нека биде наопаку и борот нека раѓа круши,
штом Дафнис умира, и еленот нека ги гони кучињата,
и кукумјавката од планините да ги натпее славеите.“

Во сите други контексти цветот нарцис е опишан како дел од некој венец, заедно со други видови цвеќиња. Според Зимерман (*Zimmerman*, 1994: 2) примерот во хомерската химна кон Деметра, како и примерот во коментарот кон *Ојдип на Колон* како и примерот на Еуфорион се доволни за да се поврзе овој цвет со еротската измама и подземниот свет како и со неговите хипнотички квалитети. Имено за хипнотичките и лековитите моќи на овој цвет зборува и Хипократ на повеќе места во своите дела, како и етимологијата на овој збор: именката νάρκισσος е во релација со глаголот ναρκάω што значи *се вкочанувам, отрпнувам* како и со именката νάρκη што значи *вкочанетост, отрпнатост* (сп. наркоза,

наркотик). Во ниеден од овие примери цветот не се става во релација со митолошкиот Наркис.

2. Партениј и пронајдениот папирус

При разгледување на митолошкиот Наркис во хеленската литература особено се важни приказната на Конон, кој се датира пред Овидиј, како и приказната на Павсанија, кој живее подоцна од Овидиј, но патувал во Бојотија и се запознал со овој мит на поинаков начин, имено преку оралната традиција. Меѓутоа, она што фрла ново светло врз приказната на Наркис и ги поткрепува претходните претпоставки е новоткриениот папирус P.Oxy.LXIX 4711 на најплодниот локалитет во областа на папирологијата, Оксиринх во Египет. Папирусот е објавен 2005 година, а претставува кодекс – пишуван од обете страни, што се датира во 6-от век н.е.

Првиот издавач на овој папирус W.B. Henry од Факултетот за класични студии во Оксфорд смета дека овој ракопис му припаѓа на Партениј од Никеја [5] (денес Западна Турција), кој бил роден некаде меѓу 100 и 90 год. п.н.е. Оваа претпоставка се темели пред сè на метаморфозите; имено, во папирусот од Оксиринх се прикажани три приказни напишани во елегиски дистих [6], кои завршуваат со смрт и метаморфоза, а на таа тема и во елегиски дистих пишувал и Партениј [7], како што е наведено во лексиконот на *Суда* (π, 664, 1-7):

Παρθένιος, Ἡρακλείδου καὶ Εὐδώρας, Ἑρμιππος
δὲ Τήθας φησί· Νικαεὺς ἢ Μυρλεανός,
ἐλεγειοποιὸς καὶ μέτρων διαφόρων ποιητής.
οὗτος ἐλήφθη ὑπὸ Κίνα λάφυρον, ὅτε
Μιθριδάτην Ῥωμαῖοι κατεπολέμησαν· εἶτα ἠφείθη
διὰ τὴν παιδευσιν καὶ ἐβίω μέχρι Τιβερίου τοῦ
Καίσαρος. ἔγραψε δὲ ἐλεγείας, Ἀφροδίτην,
Ἀρήτης ἐπικήδειον τῆς γαμετῆς, Ἀρήτης ἐγκώμιον
ἐν τρισὶ βιβλίοις· καὶ ἄλλα πολλά. περὶ
μεταμορφώσεως ἔγραψε.

„Партениј (бил) син на Хераклејд и на Евдора, а Хермип вели (дека им бил син на Хераклејд и) на Тета. Потекнува од Никеја или од Мирлеа, елегичар и творец на различни метри. Кога Римјаните завојувале против Митридат, тој бил фатен од Кина како пленик. Потоа бил ослободен заради образованието и живеел сè до (времето на) императорот Тибериј. Напишал елегии, (за) Афродита, погребна песна за сопругата Арета, пофална песна за Арета во три книги и многу други песни.

По неа Севс копнееше. Избега ќерката на Којос.
 Прво како птица над воздушните облаци, 10
 вторпат решена се фрли во средина море
 и леташе како брод [низ брановите]
 а, Севс постави столбови под неа
 кога ги зачна Фојб и убавата Артемида.

3. НАРКИС

].[
].ο.φ...[
].....[
]...κεραη..[
].....[.....].....[5
].....[...ἄ]μβροτό[ς ἐ[στιν..[
].....ν...[...δ...[...][
].....[.....θ]εοεΐκελον ε.[
]....[.....].[.]....[
]ον εἶχεν, ἀπεχθαίρεσκε δ' ἅπαντας 10
 μ]ορφῆς ἠράσατο σφετέρης
]ρ. πηγῆς [ὄ]λοφύρατο τέρψιν ὄνειρου
 κλα[ύσατο δ' ἀγλαΐην
]... δῶκε δὲ γαίηι
]...φέρειν 15
].....[
 прекрасен/бесмртен е.....
 што личи на бог.....
 (додворувачи многу) имаше, но ги мразеше сите, 10
 а се заљуби во сопствениот лик
 кога го виде во изворот, убав како сон.
 Си плачеше тој над својата убавината
 и ѝ ја даде на земјата
 да ја носи 15

Трите приказни на папирусот се однесуваат на Адонис, Астерија и Наркис. Иако е веројатно дека трите приказни се дел од некој поголем корпус, за разлика од *Метаморфозите* на Овидиј, според овие фрагменти темите не се поврзани. Нема детали за тоа како се вљубил Наркис, а ниту пак се спомнува неговото име, туку само дека ги мразел сите (*ἅπαντας*), се заљубил во сопствената убавина кога се видел во изворот, па плачел, и, ѝ ја дал на земјата (се самоубил). Овде Наркис не се дави, ниту просто исчезнува, како кај Овидиј, туку ѝ ја дава својата крв (?) на

земјата, според реконструкцијата на W. B. Henry, што значи дека се убива, веројатно со нож.

3. Конон

Наркис како митолошка фигура пред Овидиј се сретнува и кај Конон, кој бил грчки граматичар во времето на Август. Според сведоштвото на Фотиј, во Кононовото дело *Раскази (Διηγήσεις)* тој му се обраќа на Архелај Филопатор, кралот на Кападокија, а тоа го датира делото некаде меѓу 36 год. п.н.е. и 17 год. н.е., така што ова е најраната верзија, што може да се датира со сигурност. *Раскази* била збирка од 50 приказни, што се однесуваат на митскиот и херојскиот период, особено на основањето на колониите. Зачувано е само епитоме од ова дело во Фотиевата *Библиотека (134b28-135a3)*, кој бил патријарх во 9-от век во Константинопол. Фотиј го коментира Кононовиот атички стил и додава, дека Николај од Дамаск позајмувал многу од него.

Приказната за Наркис во Кононовото епитоме е навистина кратка, но збиена, и не содржи толку детали, како кај Овидиј. Според содржината на целото епитоме, може да се претпостави дека Конон имал некакви извори пред себеси, од кои ја составувал сопствената збирка. Тој дава една поинаква приказна за Наркис:

[24] Ἡ κδ', ἐν Θεσπείᾳ τῆς Βοιωτίας (ἔστι δ' ἡ πόλις οὐχ ἑκὰς τοῦ Ἑλικῶνος) παῖς ἔφυ Νάρκισσος πάνυ καλὸς καὶ ὑπερόπτης Ἔρωτός τε καὶ ἐραστῶν. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι τῶν ἐραστῶν ἐρῶντες ἀπηγόρευσαν, Ἀμεινίας δὲ πολὺς ἦν ἐπιμένων καὶ δεόμενος· ὡς δ' οὐ προσίετο ἀλλὰ καὶ ξίφος προσέπεμψεν, ἑαυτὸν πρὸ τῶν θυρῶν Ναρκίσσου διαχειρίζεται, πολλὰ καθικετεύσας τιμωρόν οἱ γενέσθαι τὸν θεόν. Ὁ δὲ Νάρκισσος ἰδὼν αὐτοῦ τὴν ὄψιν καὶ τὴν μορφὴν ἐπὶ κρήνης ἰνδαλλομένην τῷ ὕδατι, καὶ μόνος καὶ πρῶτος ἑαυτοῦ γίνεται ἄτοπος ἐραστής· τέλος ἀμηχανῶν, καὶ δίκαια πάσχειν οἰηθεὶς ἀνθ' ὧν Ἀμεινίου ἐξύβρισε τοὺς ἔρωτας, ἑαυτὸν διαχρᾶται. Καὶ ἐξ ἐκείνου Θεσπιεῖς μᾶλλον τιμᾶν καὶ γεραίρειν τὸν Ἔρωτα καὶ πρὸς ταῖς κοιναῖς θεραπαίαις καὶ ἰδία θύειν ἔγνωσαν· δοκοῦσι δ' οἱ ἐπιχώριοι τὸν νάρκισσον τὸ ἄνθος ἐξ ἐκείνης πρῶτον τῆς γῆς ἀνασχεῖν, εἰς ἣν ἐχύθη τὸ τοῦ Ναρκίσσου αἷμα.

„Во Теспија, во Бојотија (градот не е далеку од Хеликон) израсна момче Наркис, мошне убаво, што ги презираше и Ерос и додворувачите. Додека другите додворувачи се откажаа од

додворувањето, Амејнија остана многу настојчив. Бидејќи овој не му дојде во пресрет, туку му фрли меч, (Амејнија) се самоуби пред портите на Наркис, молејќи се многу богот да му стане одмазник. А, Наркис, штом си го виде лицето и обликот во водата од изворот што се појави, си стана единствен и прв сам на себеси чуден љубовник. На крај, немоќен и мислејќи дека праведно претрпе затоа што ја навреди љубовта на Амејнија, самиот се самоуби. Оттогаш Теспијците научија повеќе да го почитуваат и наградуваат Ерос и освен што му жртвуваат јавно, му жртвуваат и приватно. Мештаните мислат дека цветот нарцис прво израснал од земјата каде што се пролеала крвта на Наркис.“

Збиениот тон на приказната, како и отсуството на детали за животот на Наркис, овозможуваат да се потенцира неговиот карактер, преку постапката кон Амејнија. Друга работа што ја прави приказната поинаква, е чувството на вина што се јавува кај Наркис, откако спознал што значи љубов. Начинот на кој се убил Наркис, пак, останува неизвесен, затоа што се употребува само глаголот *διαχρῶται*, што значи *се самоубива*. Меѓутоа, фактот што толку многу крв паднала на земјата, откако тој го извршил чинот на самоубивање, покажува дека се заклал, или прободел, веројатно со истиот меч со кој Амејнија си го одзел животот. Од таа крв израснал цветот нарцис, па оттогаш Теспијците научиле повеќе да го почитуваат Ерос. Ова покажува дека Ерос е тој што го казнува Наркис, што од друга страна укажува на приказната за Хиполит и Афродита, обработена во Еврипидовата трагедија *Хиполит*, како и на Теокритовата *Прва идила*.

Примарниот извор на Кононовото резиме е непознат. Ако тој го следи истиот распоред како неговиот извор, структурата на наративот сугерира химна. (Zimmerman, 1994: 4) По инвокацијата на божеството, кое Конон го изостави, следи наратив, кој ислустрира неколку аспекти од животот на богот. Во овој случај божеството е Ерос и наративот за Наркис ја открива моќта на Ерос, како одмазник на повредениот љубовник. Крајот на наративот содржи ајтион, приказна што е поврзана со причината или приликата за определен ритуал или институција, односно зошто го почитуваат Наркис во Теспија и како настанал цветот нарцис.

Веројатно е дека и Конон црпел од некој хеленистички извор. Доколку станува збор за химна, тогаш, заради временската раздалеченост мора да се исклучат хомерските химни, но химната како литературен облик е честа во хеленизмот. Друга работа што го поврзува наративот на Конон со хеленизмот, е локалното наспроти големото, пан-хеленско опкружување, толку често во архајската и класичната литература.

4. Павсанија

Павсанија (9.31.7-9) го раскажува тоа што го видел на територијата на Бојотија, од каде што се вели дека е и Наркис:

[7] ἐπὶ δὲ ἄκρα τῆ κορυφῆ τοῦ Ἑλικῶνος ποταμὸς οὐ μέγας ἐστὶν ὁ Λάμος. Θεσπιέων δὲ ἐν τῇ γῆ [ἡ] Δονακῶν ἐστὶν ὀνομαζόμενος: ἐνταῦθά ἐστι Ναρκίσσου πηγῆ, καὶ τὸν Νάρκισσον ἰδεῖν ἐς τοῦτο τὸ ὕδωρ φασίν, οὐ συνέντα δὲ ὅτι ἐώρα σκιὰν τὴν ἑαυτοῦ λαθεῖν τε αὐτὸν ἐρασθέντα αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος ἐπὶ τῇ πηγῇ οἱ συμβῆναι τὴν τελευτήν. τοῦτο μὲν δὴ παντάπασι εὐηθες, ἡλικίας ἤδη τινὰ ἐς τοσοῦτο ἤκοντα ὡς ὑπὸ ἔρωτος ἀλίσκεσθαι μηδὲ ὁποῖόν τι ἄνθρωπος καὶ ὁποῖόν τι ἀνθρώπου σκιά διαγνῶναι:

[8] ἔχει δὲ καὶ ἕτερος ἐς αὐτὸν λόγος, ἦσσαν μὲν τοῦ προτέρου γνώριμος, λεγόμενος δὲ καὶ οὗτος, ἀδελφὴν γενέσθαι Ναρκίσσω δίδυμον, τά τε ἄλλα ἐς ἅπαν ὅμοιον τὸ εἶδος καὶ ἀμφοτέροις ὡσαύτως κόμην εἶναι καὶ ἐσθῆτα ἐοικυῖαν αὐτοῦς ἐνδύεσθαι καὶ δὴ καὶ ἐπὶ θήραν ἰέναι μετὰ ἀλλήλων: Νάρκισσον δὲ ἐρασθῆναι τῆς ἀδελφῆς, καὶ ὡς ἀπέθανεν ἡ παῖς, φοιτῶντα ἐπὶ τὴν πηγὴν συνιέναι μὲν ὅτι τὴν ἑαυτοῦ σκιὰν ἐώρα, εἶναι δὲ οἱ καὶ συνιέντι ῥαστώνην τοῦ ἔρωτος ἅτε οὐχ ἑαυτοῦ σκιὰν δοξάζοντι ἀλλὰ εἰκόνα ὄραν τῆς ἀδελφῆς.

[9] νάρκισσον δὲ ἄνθος ἡ γῆ καὶ πρότερον ἔφυεν ἐμοὶ δοκεῖν, εἰ τοῖς Πάμφω τεκμαίρεσθαι χρή τι ἡμᾶς ἔπεισι: γεγονὼς γὰρ πολλοῖς πρότερον ἔτεσιν ἢ Νάρκισσος ὁ Θεσπιεύς Κόρην τὴν Δήμητρος φησὶν ἀρπασθῆναι παίζουσαν καὶ ἄνθη συλλέγουσαν, ἀρπασθῆναι δὲ οὐκ ἴοις ἀπατηθεῖσαν ἀλλὰ ναρκίσσοις.

„На врвовите на Хеликон има река, не многу голема, што се вика Ламос. Во областа на Теспија, пак, има река Донакон; таму е изворот на Наркис. Велат дека Наркис се гледал во тој извор, но не сфаќајќи дека го гледа сопствениот отсјај, тој без да сака се заљубил во сопствениот лик и умрел од љубов на тој извор. Но, тоа е мошне глупаво, дека човек што дошол на таа возраст, би

умрел од љубов, не можејќи да препознае што е човек, а што е отсјај од човек.

Има и друга приказна за ова, што е помалку позната од претходната, што вели дека Наркис имал сестра близначка, со која многу си личеле, имале иста коса, носеле иста облека и заедно одеа на лов. (Се вели дека) Наркис се вљубил во сестра си, па кога умрела девојката, тој одел на изворот. Тој знаел дека го гледа сопствениот отсјај, но сепак, и покрај тоа што знаел, наоѓал некое олеснување за неговата љубов, замислувајќи си дека ја гледа сликата на сестра му.

Ми се чини дека цветот нарцис израснал многу порано (од Наркис), ако ги земеме за точни зборовите на Памфос, кој живеел многу порано од Наркис Теспиецот, а вели дека Персефона, ќерката на Деметра, била грабната додека си играла и берела цвеќиња, а била грабната не кога берела темјанушки, туку нарциси.“

Павсанија вели дека цветот нарцис е пред ликот Наркис, и ја наведува сличната приказна како во хомерската химна кон Деметра, но тврди дека тоа се зборови на некојси Памфос, кој живеел многу пред Наркис. Ова покажува, дека според Павсанија, Наркис е историска личност, а смета дека цветот нарцис е многу пред историскиот Наркис. Павсанија наведува и друга приказна за Наркис, кој имал сестра близначка со која многу си личеле. Заедно биле ловци. Кога девојката умрела, Наркис од љубов кон неа одел на изворот и се гледал, каде што и умрел. И во обете приказни крајната поента е заљубување во сопствениот лик, кој Наркис го видел во водата.

5. Заклучок

Неспорно е дека митот за Наркис го добил својот прото-облик во оралната традиција на Бојотија, што можеби е инспирирано од некоја историска личност, која подоцна се изедначува со цветот нарцис, преземајќи ги неговите квалитети, а тоа се: убавината, поврзаноста со подземниот свет (Наркис умира), еротската измама (Наркис се мами самиот себе), хипнотичките квалитети (Наркис е хипнотизиран од својата убавина, што го носи во смрт). Меѓутоа, овој мит не ги надминал рамките на локалното и не добил статус на каноничен мит. Бил раширен во периодот на хеленизмот, но не меѓу народот – не е од оние приказни што се раскажувале, туку меѓу учениот свет. Се чини дека се чекало на Овидиј - кој сигурно црпел од некој извор, развивајќи ја на свој начин – за приказната да добие целосно експонирање и да стане популарна во вистинска смисла. Оригиналноста на Овидиј се состои и во спојувањето на приказните за Ехо и Наркис, иако постојат

докази дека Овидиј многу се потпираше на своите хеленистички извори, во прв ред на Калимах, како и на Никандар, кој пишувал за метаморфози. [8]

Хеленските извори пред Овидиј не покажуваат толкава инвентивност во обработувањето на овој мит, како Овидиј. Нивните приказни покажуваат дека и тие имале некаков извор пред себеси, односно, дека не се првите, кои ѝ дале литературен облик на оваа приказна.

Белешки:

- [1] *Причини* (*Αἴτια*) е поетско дело кое се состоело од 4 книги напишани во елегиски дистих. Се претпоставува дека секоја книга содржела повеќе од 1000 стиха, во кои се обработувале легендите и приказните поврзани со потеклото на грчките (како и медитеранските) обичаи, религиозни практики, и историски (или полуисториски) настани. Според историската вредност *Причини* е втора по Хомеровите епови. Оваа книга се читала нашироко во античкиот свет до 7 век, а веројатно и до раниот 13-ти век. Меѓутоа, денес не е зачувана во целост, туку како посебни цитати кај античките автори, како и од материјалот што го обезбедуваат неодамна откриените папируси.
- [2] Теофраст во *За историјата на растенијата* (*Περὶ φυτῶν ἱστορίας*) го нарекува цветот нарцис уште *λείριον* (што личи на лилија, нежен) и го опишува како изгледа. (Спореди Овидиј – *Liriope*, мајката на Наркис).
- [3] Култот на Дионис и култот на Деметра често се испреплетуваат во архајскиот период, бидејќи и обете се хтонски божества, поврзани со вегетацијата. Нивниот култ особено се почитувал на егејските острови и во руралните подрачја.
- [4] Зимерман (Zimmerman, 1994) ја истражува врската меѓу Теокритовиот Дафнис со Наркис од хеленската традиција, покажувајќи дека станува збор за истото момче.
- [5] Во овој текст нема да се дебатира дали Партениј е навистина авторот на ова дело или не, иако во научниот свет постојат доста спротивставени мислења за овој папирус. W.B. Henry смета дека авторот е Партениј, а неговиот став го подржува G.O. Hutchinson во 'The Metamorphosis of Metamorphosis: P. Oxy. 4711 and Ovid', *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik* 155 (2006), 71–84.
- [6] Елегискиот стил е уште едно формално обележје на хеленистичката поезија, без разлика за кој литературен род станува збор.
- [7] Единственото целосно зачувано дело од Партениј е *Љубовни страдања* (*Ερωτικά παθήματα*), како и фрагменти од други дела. *Љубовни страдања* му е посветено на Корнелиј Галус (Cornelius Gallus) и е напишано во прозен стил. Зачувано е само во еден ракопис – *Palatinus Heidelbergensis Graecus* 398 (P), кој веројатно бил напишан во средината на 9-тиот век. Овој ракопис содржи разновидна мешавина од географија, извадоци од Хесиј од Александрија, парадоксографија, епистографија и митологија.
- [8] За влијанието на Калимах и Никандар во творештвото на Овидиј општо земено, види *A Companion to Ovid*. Ed. Peter Knox. Wiley-Blackwell, 2009.

Библиографија:

- Adler, A. (ed.) *Suida lexicon*, 4 vols. [Lexicographi Graeci 1.1-1.4. Leipzig: Teubner, 1.1:1928; 1.2:1931; 1.3:1933; 1.4:1935 (repr. Stuttgart: 1.1:1971; 1.2:1967; 1.3:1967; 1.4:1971)]: 1.1:1-549; 1.2:1-740; 1.3:1-632; 1.4:1-854.
- Allen, T.W., W.R. Halliday, E.E. Sikes (ed.) (1936^{2nd}) *The Homeric Hymns* (Oxford Clarendon Press).

- Anderson, William S. (ed.) (1982^{2nd}) *P. Ovidii Nasonis Metamorphoses* (Teubner).
- Dain, A., P. Mazon. (ed.) (1967 repr.) *Sophocle*, vol. 3. (Paris: Les Belles Lettres).
- Gow, A.S.F. (ed.) (1965^{2nd} repr.) *Theocritus* vol. I (Cambridge University Press).
- Henry, R. (ed.) (1977) *Photius. Bibliothèque*, 8 vol. (Paris: Les Belles Lettres).
- Knox, Peter. (ed.) (2009), *A Companion to Ovid* (Wiley-Blackwell).
- Marco, V. de. (ed.) (1952) *Scholia in Sophoclis Oedipum Coloneum* (Rome: Bretschneider).
- “New light on the Narcissus myth: P.Oxy. LXIX 4711”,
<http://www.papyrology.ox.ac.uk/POxy/papyri/4711.html>
- Snell, B. (ed.) (1971) *Tragicorum Graecorum fragmenta*, vol. 1 (Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht).
- Spiro, F. (ed.) (1967 repr.) *Pausaniae Graeciae descriptio*, 3 vols. (Stuttgart).
- Taylor, Rabun M. (2008), *The Moral Mirror of Roman Art* (Cambridge University Press).
- Zimmerman, Clayton. (1994), *The Pastoral Narcissus: a Study of the First Idyll of Theocritus* (Rowman & Littlefield Publishers, Inc.).

Narcissus as a Mythological Figure in Greek Literature before Ovid

SUMMARY

Daniela Toševa-Nikolovska

toshevadaniela@gmail.com

Key words: Narcissus, mythological figure, hellenistic poets, P.Oxy.LXIX 4711, Oxyrrhynchus, Conon, Pausanias, Parthenius.

The literary evidence suggests that Narcissus as a mythological figure in Greek written literature appears very late, at the end of the first century B.C. The flower narcissus, on the other hand, is attested very early in Greek literature, its earliest mention being in the Homeric hymn to Demeter written around 600 B.C. There are indications that this myth about Narcissus existed as a local legend in Thespia, in the area of Boeotia, in the earlier period of Greek history and became popular outside Boeotia in the Hellenistic period. It is known that the Hellenistic poets had a great interest in obscure myths and legends that contained etiology, erotic sufferings, and metamorphosis. All these elements exist in the Narcissus myth. All the stories about Narcissus written in Greek before Ovid, as well as the origin of the authors of the stories, suggest that this myth became popular not through the oral, but through the literary tradition, which is one more indicator that it became popular in the Hellenistic period.